

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Теребовлянського районного суду Тернопільської області
03.09.2026

м. Тернопіль, 2026

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 191, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 03.09.2026 групою НПМ здійснено відвідування Теребовлянського районного суду Тернопільської області (далі – суд, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Пастернак Мар'яна Романівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Коновалова Вікторія Віталіївна, представник громадської організації.

Відвідування проводилось у присутності заступника керівника апарату Теребовлянського районного суду, Хоми Оксани Іванівни.

Загальна інформація

Теребовлянський районний суд Тернопільської області розташований за адресою: вул. Князя Василька, 116, м. Теребовля (фото 1).

Голова суду – Марціцка Ірина Богданівна.

Штатна чисельність працівників суду становить 32 особи, фактична – 29. Штатним розписом передбачено 5 посад суддів, фактично правосуддя здійснюють 4 судді.

Організаційне та фінансове забезпечення діяльності суду здійснюється Державною судовою адміністрацією України через Територіальне управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» районний суд є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, визначеному чинним законодавством, суд розглядає цивільні, кримінальні, а також справи про адміністративні правопорушення.

Суд розміщений в окремій двоповерховій будівлі, обладнаний двома входами/виходами: головним, для відвідувачів суду, та службовим, для працівників суду та заходу конвойного наряду під час конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених (фото 2).

При вході до будівлі розміщено інформаційну вивіску з найменуванням суду. Службовий вхід обладнано пандусом для забезпечення доступу маломобільних груп населення та кнопкою виклику персоналу суду (фото 3). Сходи промарковані відповідно до вимог доступності. На дверях залів судових засідань і службових кабінетів встановлено таблички, виконані шрифтом Брайля.

При вході у будівлі суду розташований пост співробітників Служби судової охорони, які забезпечують пропускний режим, реєстрацію відвідувачів, охорону громадського порядку та безпеку учасників судового процесу. Для здійснення контролю доступу встановлено стаціонарний арковий металодетектор.

У суді наявна універсальна аптечка, укомплектована лікарськими засобами та виробами медичного призначення, необхідними для надання домедичної допомоги. Працівник Служби судової охорони, який здійснює пропускний режим, має сертифікат про проходження курсу з надання домедичної допомоги.

У вестибюлі суду розміщено інформаційні стенди, з інформацією про графік прийому громадян, права та обов'язки учасників судових процесів, зразки заяв для звернень до суду, номери телефонів гарячих ліній центрів надання безоплатної правничої допомоги, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (фото 4).

Для здійснення правосуддя у суді облаштовано чотири зали судових засідань. Усі зали обладнані системами технічної фіксації судового процесу та мають можливість проведення судових засідань у режимі відеоконференції.

Зал судових засідань № 1 призначений для розгляду кримінальних справ. У даному залі встановлено загородження зі спеціального захисного скла для розміщення обвинувачених (підсудних), засуджених (фото 5), тривожні кнопки біля столу судів.

Вікна залу судових засідань № 1 обладнані ґратами, що сприяє забезпеченню безпеки в суді та відповідає вимогам пункту 11 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України та Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція).

Доставлення обвинувачених, підсудних та засуджених до суду здійснюється через службовий вхід, розташований у внутрішньому дворі суду. Конвоювання до зали судового засідання № 1 здійснюється загальним коридором (фото 6).

Протягом серпня 2026 року надійшло 8 заявок на конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених. За 7 заявками осіб було доставлено до суду, за 1 заявкою участь у судовому засіданні забезпечено в режимі відеоконференції зв'язку.

На час відвідування у суді розглядалася 1 цивільна справа.

Приміщення суду обладнано автоматичною пожежною сигналізацією, наявні переносні вогнегасники.

У приміщенні суду облаштовано дитячу кімнату для відвідувачів, які прибувають із дітьми (фото 7).

Найближче укриття розташоване на відстані близько 200 метрів від будівлі суду, у приміщенні Теробовлянської міської ради. Інформація про місце розташування укриття доводиться до відома відвідувачів суду шляхом розміщення відповідного оголошення на входних дверях будівлі.

Крім того, як тимчасове укриття для працівників суду використовується підвальне приміщення суду, яке забезпечене місцями для сидіння та запасом питної води (фото 8).

Упродовж поточного року до Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини звернення щодо неналежного поведіння з обвинуваченими (підсудними), засудженими під час їх перебування у приміщеннях зазначеної установи не надходили.

Попередні зауваження

Попереднє відвідування суду групою НПМ проводилося 02.08.2023.

За результатами попереднього відвідування групою НПМ були надані наступні рекомендації:

Вжити заходів щодо:

- облаштування приміщення для підсудних (засуджених) і конвою відповідно до міжнародних та національних стандартів;
- облаштування кімнати для роботи адвоката з підсудними (засудженими);
- забезпечення безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до приміщення суду.

Під час відвідування встановлено, що частина недоліків та порушень, виявлених за результатами попереднього відвідування, залишається неусунутою. За інформацією адміністрації суду, основними причинами цього є недостатня площа адміністративної будівлі суду та відсутність належного фінансування.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поведінню чи покаранню (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог пункту 6.5.2. ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди.», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 №175 (далі – ДБН Суди), де визначено, що кількість камер для обвинувачених (підсудних), засуджених слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Натомість в суді взагалі відсутні камери для утримання обвинувачених (підсудних), засуджених. Тобто, в суді має бути обладнано 6 камер площею не менше ніж 4 м² кожна. Натомість в суді не облаштовано жодної такої камери.

У результаті цього особи, які перебувають під вартою, фактично утримуються у спеціальному автомобілі, що не передбачено чинним законодавством та призводить до утримання зазначених осіб протягом тривалого часу в неприпустимих умовах, відсутності доступу до питної води та санітарної кімнати.

Крім того, за таких обставин у суді не може забезпечуватись роздільне розміщення чоловіків і жінок, дорослих і неповнолітніх, а також інших осіб. Незабезпечення належними умовами тримання обвинувачених (підсудних),

засуджених призводить до порушення їх прав на гідні умови тримання під час перебування.

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 27 Конституції України).

2. Усупереч пункту 5.11 ДБН Суди та пункту 14 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 11.06.2015 за № 698/27143 (далі – Інструкція), у суді не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених, або огорожену стоянку для такого транспорту біля спеціального зовнішнього входу. Посадка (висадка) обвинувачених (підсудних), засуджених здійснюється з бокової сторони двору будівлі суду.

3. У порушення вимог пункту 7.1.9 ДБН Суди та пункту 13 Інструкції з організації конвоювання, у приміщенні суду відсутній ізольований маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від спеціального автотранспорту до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ, у зв'язку з чим, обвинувачені (підсудні), засуджені конвоюються доступними для третіх осіб коридорами.

4. У порушення вимог пункту 6.5.2 ДБН Суди, у суді відсутній спеціальний санвузол для обвинувачених (підсудних), засуджених. У разі потреби, останніх конвоюють до санітарної кімнати загального користування, що становить потенційну небезпеку як для примусово утримуваних осіб, так і для інших громадян, які перебувають у суді.

Вказані порушення створюють передумови для порушення права на життя та особисту безпеку не тільки обвинувачених (підсудних), засуджених, а й інших громадян.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 21 Конституції України, статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

5. У порушення пункту 11.5 ДБН «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), санітарний вузол суду не пристосований для користування маломобільними групами населення. Зокрема,

відсутні необхідні поручні, а конструктивні особливості приміщення не забезпечують можливості безперешкодного доступу до нього особи, яка користується кріслом колісним.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України).

6. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2 ДБН Суди, будівля суду не обладнана кімнатою для роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними), засудженими, що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху.

Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Тернопільській області, Тербовлянському районному суду Тернопільської області відповідно до їх компетенцій вжити заходів щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини:

1. Опрацювати питання щодо облаштування у суді камери для підсудних (засуджених) площею не менш ніж 4 м² виходячи з розрахунку три камери на один зал судових засідань для розгляду кримінальних справ, приміщення конвою та санітарні вузли;

2. Вжити заходів щодо обладнання боксу для заїзду спеціального конвойного автомобіля або огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті;

3. Опрацювати питання щодо забезпечення у суді ізолюваного маршруту конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від камери до залів судових засідань;

4. Створити для маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщень суду;

5. Вжити заходів щодо обладнання кімнати для роботи адвоката з підсудними (засудженими) згідно встановлених стандартів.

Додаток: фототаблиця на 2 арк.

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Мар'яна ПАСТЕРНАК

Фотозвіт

Фото 1

Фото 2

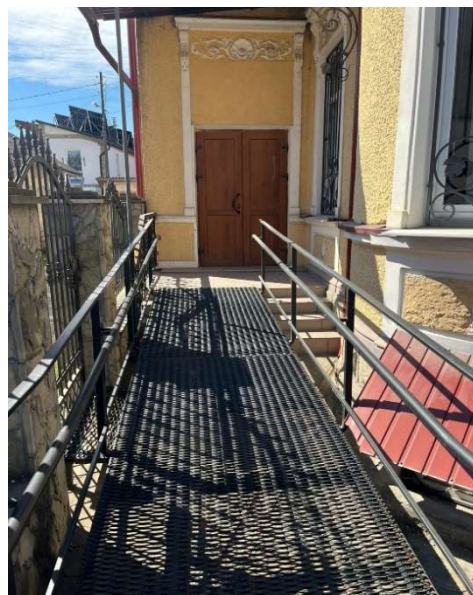

Фото 3

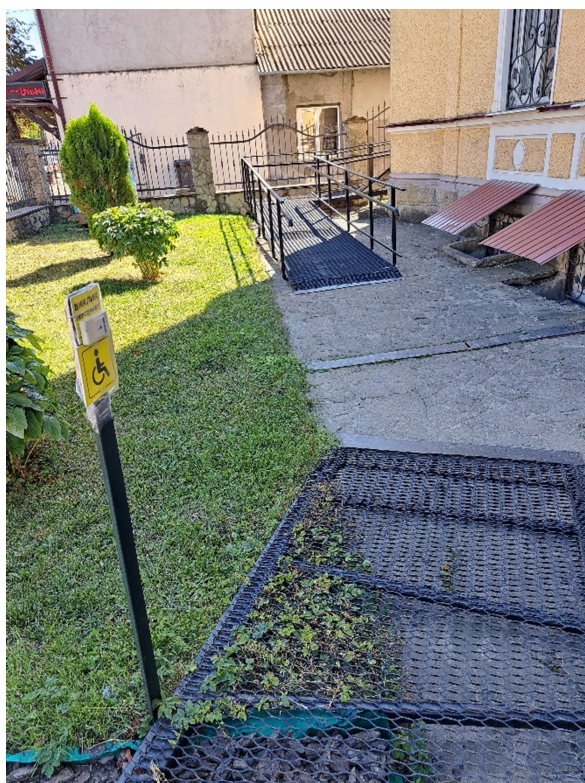

Фото 4

Φοτο 5

Φοτο 6

Φοτο 7

Φοτο 8

